

Posudek na diplomovou práci Josefa Hůlky: „Tendence regionálního vývoje v průběhu hospodářského cyklu“

Práce se skládá z 111 stran textu prošpikovaného 35 obrázky a 5 tabulkami, dalších 5 stran seznamu literatury a 23 stran s přílohami.

Josef Hůlka se v předkládané diplomové práci zaměřuje na souvislost mezi krátkodobým kolísáním ekonomik vybraných západoevropských zemí v rámci tzv. hospodářských cyklů a vývojem regionálně-ekonomických disparit. Práce je relativně obsáhlá a lze ji rozdělit na dvě základní části teoretickou a empirickou, které zabírají každá zhruba po polovině. Z teoretické části je zřetelná velmi dobrá orientace autora v problematice i související literatuře, což konečně dokládá i obsáhlý seznam literatury a užitečná rešerše výsledků prací na toto téma uvedená v přílohách. Z pozice geografa ne-ekonomika lze zvláště ocenit, že ekonomická problematika je vyložena celkem podrobně a srozumitelně. K teoretickým kapitolám nemám žádné zásadní výhrady a omezím se jen na některé drobné. O něco více kritických poznámek mám pak k empirické části.

Osobně mi při diskusích faktorů souvisejících s kolísáním národních a regionálních ekonomik chybí vypíchnutí možného (a pravděpodobně zvyšujícího se) vlivu globálního ekonomického vývoje (byť se této souvislosti autor v některých pasážích dotkl – např. s. 36). Evropská Unie, jejíž význam je (včetně evropské regionální politiky) diskutován přednostně, není uzavřený systém!

Autor v teoretické práci využívá poznatků převzatých z množství odborné literatury, přičemž tyto práce až na nepříliš podstatné výjimky poměrně pečlivě cituje. Shodou okolností se však tyto výjimky vztahují k mému jménu a proto nezůstaly nepovšimnuty. Jedná se např. o tvrzení na s. 21 související s hypotézou S. Kuznetse, která se primárně nevztahuje k vývoji regionálních nerovnoměrností jak autor uvádí.

Na s. 48 by mi ani tak nevadilo, že mi připsal neexistující práci z roku 2001, kdybych se mohl ztotožnit s tím na co tato citace odkazuje. Uvedený výpočet Theilova indexu není obvykle užívanou formou ukazatele jak byl odvozen Henry Theilem v rámci tzv. třídy indexů generalizované entropie. Nejde zřejmě ani o jeho odlišný zápis. To se mi nicméně nepodařilo s určitostí zjistit, jelikož z popisu proměnných k rovnicím na s. 49 není jasné zda se do nich dosazuje celkový produkt nebo produkt na obyvatele (patrně jak v kterém případě).

Ani vzorce 3 a 4 na stejném místě nejsou uvedeny správně. Jedná se však patrně pouze o nepozornost. Je jejich použití v dalších výpočtech již správné?

V podobném smyslu mi není zcela jasné, proč na některých místech při hodnocení regionální variability autor používá populačně vážené ukazatele (tab. 4 na s. 66), když dále již sleduje pouze nevážený variační koeficient (vzhledem k analyzované problematice je tak správně upřednostněn nevážený ukazatel).

S měřením regionální diferenciace souvisí i další poznámka – u korelačních koeficientů, kterými je sledována tzv. Beta konvergence mi chybí uvedení jejich významnosti. Tvrzení, která jsou na těchto výsledcích postavena (a zejm. porovnávání hodnot koeficientů v různých zemích), jsou někdy dosti diskusní. Příkladem může být tvrzení na s. 65 o vysoké hodnotě korelačního koeficientu v Belgii. Uvážíme-li, že zde je sledováno jen 9 regionů, tak odhadem až hodnoty kolem 0,6 budou signifikantní na hladině 0,1.

Řadu „neočekávaných“ empirických zjištění autor vysvětluje regionálně specifickými odvětvovými šoky. Ačkoliv tyto argumenty mohou být správné, není zcela jasné z čeho jsou vyvozeny. Sledoval snad vývoj úrovně jednotlivých odvětví v regionálním rozvedení nebo je odvozuje z celostátního vývoje těchto odvětví při uvážení specializace jednotlivých regionů?

Na několika místech jsem také měl pocit, že empirická zjištění změn regionálních rozdílů (často nepřiliš výrazných) jsou interpretována až příliš ve smyslu žádaných hypotéz, tj. podle zjištěné fáze hospodářského cyklu. Jako příklad bych zde uvedl s. 107, kde autor vysvětluje rozdílný vývoj Štýrska a Korutan jejich rozdílnou specializací. Jeho tvrzení, že „ekonomika Štýrska vzrostla oproti korutanské hlavně mezi roky 96-97, kdy se služby stále nacházely v recesi a produkce průmyslu vykazovala již vzestupnou trajektorii“ vyvrací pohled na příslušný graf na s. 62.

Závěr práce je srozumitelný. Konstatována je nejednoznačnost dosažených výsledků ve smyslu nedoložení přímé závislosti orientace regionálního vývoje na hospodářském cyklu. Tento poznatek je celkem pochopitelný a očekávatelný, což si uvědomuje i autor, když poukazuje na to, že krátkodobé kolísání ekonomiky je pouze jedním z dílčích faktorů a samo osobně nemůže zvrátit orientaci dlouhodobých „kvalitativně“ podmíněných změn. S tímto tvrzením se naprosto ztotožňuji.

Na závěr můžu prohlásit, že řada uvedených kritických poznámek spatřila světlo světa možná také proto, že jsem si práci jmenovce Hůlky přečetl se zájmem. Celkově ji považuji za nadstandardní diplomovou práci a jednoznačně doporučuji k obhajobě.

16.9.2006

Josef Novotný

